

Turkish Studies

Social Sciences

Volume 13/26, Fall 2018, p. 1021-1036

DOI: 10.7827/TurkishStudies.14442

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Kasım 2018

✓ Accepted/Kabul: Aralık 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Fatma Pervin BİLİR - Dr. Öğr. Üyesi Ömer CENGİZ

This article was checked by iThenticate.

ELİT SPORCULARIN DUYGUSAL ZEKÂ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI: TAKİM VE BİREYSEL SPORLAR

Melih Nuri SALMAN* - Turhan TOROS** - Yusuf SOYLU***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, duygusal zekâ ve spor arasındaki ilişkiye ışık tutmak, üst düzey milli sporcuların duygusal zekâ yönünden spor branşına ve bazı değişkenlere göre bir farklılığa sahip olup, olmadıklarını belirlemektir. Araştırma grubunu, Türkiye'de aktif olarak milli takımlarda görev alan hentbol (55 sporcu), okçuluk (31 sporcu), badminton (10 sporcu), güreş (32 sporcu), karate (33 sporcu), tekerlekli basketbol (11 sporcu) olmak üzere 70'i kız, 102'si erkek toplam 172 üst düzey milli sporcu oluşturmaktadır. Bu çalışmada duygusal zekâ ölçeğinin beş alt boyuttan ve toplam 33 sorudan oluşan Likert tipi kısa anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zekanın tüm alt boyutlarında ve ODZP ortalaması açısından kadın sporcuların ($\bar{X}=3,71 \pm 73$) erkek sporculara ($\bar{X}=3,63 \pm 67$) göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olmasına rağmen duygusal zekâ puanları ve ODZP puanlarının cinsiyet, milli olma sayısı ve antrenman yaşı değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Ortalama Duygusal Zekâ Puanı (ODZP) açısından takım ve bireysel milli sporcuların spor branşı değişkenine göre duygusal zekâ alt boyutları incelendiğinde ise, öz bilinç ($F=0,054$, $P<0,05$), duyguları yönetme ($F=0,45$, $P<0,05$), duyguları güdüleme ($F=1,92$, $P<0,05$) ve ortalama duygusal zekâ puanları açısından ($F=3,10$, $P<0,05$) gruplar arasında bir fark yoktur. Ancak empati ($F=7,17$, $P>0,05$) ve sosyal beceriler ($F=4,64$, $P>0,05$) alt boyutları açısından takım ve bireysel milli sporcular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu araştırma da takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların

* Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, E-posta: melihsalman@windowslive.com

** Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, E-posta: turhantoros@yahoo.com

*** Öğr. Gör., Siirt Üniversitesi, E-posta: soylusyusuf@gmail.com

empati kurma ve sosyal beceriler konusunda bireysel milli sporculardan daha yüksek bir ortalama sahip oldukları bulunmuştur. Takım sporlarıyla ilgilenmekte olan milli sporcuların bu özelliklerinin çok daha fazla gelişmiş olmasının sebepleri arasında takım sporlarının kendine has yapısı ve takım içerisindeki sosyal ilişki ağının yapısından kaynaklanmakta olduğundan söz edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zekâ, Milli Sporcu, Takım ve Ferdi Spor

COMPARISON OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN ELITE ATHLETES: INDIVIDUAL SPORTS VERSUS TEAM SPORTS

ABSTRACT

The purpose of this research is to set light to the correlation between the emotional intelligence and the sports, to designate if the top-level national athletes are differentiated according to the type of sports and some variables in terms of the emotional intelligence. The research population, Turkey is actively involved in handball national teams (55 athletes), archery (31 athletes), badminton (10 athletes), wrestling (32 athletes), karate (33 athletes), wheelchair basketball (11 athletes), including 70 There are 172 senior national athletes. In this research, the Likert type short questionnaire form composed of five sub-dimensions of the emotional intelligence has been used through a total of 33 questions. Although the female athletes ($\bar{X}=3,71\pm 73$) have a higher average in comparison to the males ($\bar{X}=3,63\pm 67$) as the result of the research in all subdimensions of the emotional intelligence and in terms of the ODZP average, it has been understood that the emotional intelligence and the ODZP scores statistically do not have any significant difference on the gender, total number as national player and the variable of the training age. From the point of the Average Emotional Intelligence and when the subdimensions of the emotional intelligence of national team players of team sports and individual sports based on their branches are studied, there are no differences between the groups in terms of the self-consciousness ($F=0,054$, $P<0.05$), managing the emotions ($F=0,45$, $P<0.05$), motivating the emotions ($F=1,92$, $P<0.05$) and the average emotional intelligence scores ($F=3,10$, $P<0.05$). However, empathy ($F=7,17$, $P>0.05$) and social abilities ($F=4,64$, $P>0.05$) prove that there are statistically significant differences in between the national players of team and individual sports with regard to their subdimensions. Through this research it has been understood that the players interested in team sports have a higher average than the players of individual sports in relation to developing empathy and social abilities. The idiosyncrasy of team sports and its structure is one of the reasons why such particularities of the national players dealing with team sports is relatively developed.

STRUCTURED ABSTRACT

Goleman (2016) stated that emotional intelligence skills are in synergy with cognitive abilities and that they have both people who

perform in superior performance. In a performance which will reveal the complexity of emotional intelligence, and in the absence of emotional intelligence skills, expresses that it can prevent the use of superior cognitive skill performance. In her study of the emotional intelligence she describes as the endurance of the ego, Block (1995) found that people with high IQ were inadequate in the mind world, but inadequate in their personal lives. Emotional intelligence brings new expansions to understand and explain human intelligence. The reason why some people are successful in school, despite their failure in the academic environment, has led scientists to reconsider the subject of success and to further explore the different qualities that make up the success. These studies have pushed many researchers to understand emotions and analyze them. The result of these studies is the concept of emotional intelligence (Mayer and Salovey, 1990; Goleman and Emmerling, 2003). Emotional intelligence was conceptualized after two main models, the first being the talent model (Mayer, Salovey, & Caruso, 2000) and the second as a mixed model (Bar-On, 1997; Goleman, 1995). The first model describes emotional intelligence as a kind of social intelligence that includes awareness of one's own and others' feelings and emotions, the ability to distinguish between them and the ability to use that knowledge to guide a person's thoughts and actions. The second model combines cognitive competencies with other factors such as interpersonal competences, social skills and optimism or motivation (Boyatzis, Goleman, & Rhee, 2000), enabling individuals to be more effective in responding to their job needs (Haro et al., 2018). One of the important representatives of the concept of emotional intelligence, Bar-On (1997) explained emotional intelligence, personal skills, skills in interpersonal relations, compliance, coping with stress, general mental state, and skills and abilities related to these dimensions. According to Cooper and Sawaf (2000), people with high emotional intelligence have the energy to mobilize their ability to build and maintain safe business relationships with moral values such as trust, integrity, empathy, flexibility and reliability. According to Martinez (1997), emotional intelligence is the regulation of the individual's skills, abilities, coping with environmental demands and pressures. Emotional intelligence represents the type of intelligence in which the attributes and tendencies that affect the perception, use and management of emotions come together (Perez-Gonzalez & Sanchez-Ruiz, 2014).

Researchers have shown that social cohesion may be a more important component of successful performance environments rather than compliance (Pain & Harwood, 2008; Weinberg and McDermott, 2002). However, people with advanced emotional intelligence share positive perceptions about organizational climate, especially when compared to their colleagues (Giorgi, 2006). In fact, they can communicate effectively their ideas, goals and intentions by involving and motivating their colleagues (Giorgi, 2013). It was stated that capacity-based structures defending the importance of social and interpersonal skills such as emotional intelligence (Salovey and Mayer, 1990) and emotion regulation (Thompson, 1994) can shed light on the individual skills that support organizational functionality and are related to emotional intelligence on the basis of olympic success (Fletcher and Wagstaff, 2009).). Research on how emotions affect sport performance has long been a focus of interest (Hanin, 2007). Emotion is typically

conceptualized at situational level. Emotion should also be considered as a feature to better understand the effect of emotion in sport performance (Lazarus, 2000). The tendency to use emotions properly and to use emotions reflects the emotional competence that explains the difference in performance in sports. For example, in optimal situations for athletic performance in baseball, the ability to regulate emotion has been reported to facilitate the use of psychological skills and to improve performance by improving performance (Lane et al., 2010; Lane et al., 2009; Lane et al., 2009; Zizzi and et al., 2003). However, while the importance of emotions in sporting performance is increasing day by day (Jones, 2003), the tendency to understand and regulate emotions is stated to be at the center of successful sports performance results (Lane, Beedie, Jones, Uphill, & Devonport, 2012). Emotional intelligence structures can help coaches and athletes to recognize the emotional environment within the team. Emotional intelligence profiles can influence team performance and satisfaction by further increasing group dynamics and compliance (Carron & Hausenblas, 1998; Carron et al., 1997). In the literature, many studies have been done to shed light on the relationship between emotional intelligence and sport. However, at the level of national teams, there has not been any research about the high level athletes participating in European and World Championships. The purpose of this study is to determine the emotional intelligence levels of national team athletes (individual and team athletes) and to determine whether emotional intelligence levels differ according to some variables such as gender, sports career and sport age.

Keywords: Emotional Intelligence, National Player, Team and Individual Sports

Giriş

Duygusal zekâ becerilerinin bilişsel yetilerle sinerji halinde olduğu ve üstün performans gösteren kişilerin her ikisine de sahip olduklarını belirten Goleman (2016) ortaya koyulacak olan performansta işler ne kadar karmaşık bir haldeyse duygusal zekânın öneminin o derece artacağını ve duygusal zekâ becerilerin eksikliği halinde teknik becerinin veya üstün bilişsel beceri performansının kullanımını engelleyebileceğini ifade etmektedir. Block (1995), benliğin dayanıklılığı olarak tanımlamakta olduğu duygusal zekâ üzerinde yapmış olduğu çalışmada, ergenlik yaşlarında ve yirmili yaşların başındaki yüz kadar kadın ve erkek üzerinde yapmış olduğu araştırmada, yüksek IQ'ya sahip kişilerin zihin dünyasında uzman fakat kişisel yaşamında yetersiz kaldığını tespit etmiştir.

Duygusal zekâ, insan zekasını anlamaya ve açıklamaya yönelik yeni açılımlar getirmektedir. Neden bazı insanların okulda, akademik ortamda başarısız olmalarına rağmen gerçek hayatta oldukça başarılı olmaları, bilim adamlarını başarı konusunu yeniden gözden geçirmeye ve başarıyı oluşturan farklı niteliklerin daha fazla araştırılmasına yöneltmiştir. Bu çalışmalar birçok araştırmacıyı duyguları anlama, onları çözümüme yoluna itmiş bu çalışmaların sonucu duygusal zekâ kavramı gündeme gelmiştir (Mayer ve Salovey, 1990; Goleman ve Emmerling, 2003).

Duygusal zekâ, ilki yetenek modeli (Mayer, Salovey, & Caruso, 2000) ve ikincisi ise karma model olarak (Bar-On, 1997; Goleman, 1995) iki ana modelin ardından kavramsallaştırılmıştır. İlk model, duygusal zekayı, kişinin kendi ve başkalarının hislerinin ve duygularının farkında olma, aralarında ayırım yapabilme ve bu bilgiyi bir kişinin düşünce ve eylemlerine rehberlik etmek için kullanma becerisini içeren bir tür toplumsal zekâ olarak tanımlar. İkinci model, bilişsel yeterlikleri kişilerarası yeterlikler, sosyal beceriler ve iyimserlik ya da motivasyon (Boyatzis, Goleman, & Rhee,

2000) gibi diğer faktörlerle birleştirilerek, bireylerin iş gereksinimlerine cevap verirken daha etkili olmalarını sağlamaktadır (Haro ve ark., 2018). Duygusal zekâ kavramının önemli temsilcilerinden Bar-On (1997) duygusal zekâyı, kişisel beceriler, kişiler arası ilişkilerde beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma, genel ruhsal durum ve bu boyutlarla ilgili yetenek ve beceriler olarak açıklamıştır. Cooper ve Sawaf (2000)'a göre ise, duygusal zekâsı yüksek kişiler, güven, bütünlük, empati, esneklik ve güvenilirlik gibi ahlaki değerler ile güvenli iş ilişkileri kurma ve sürdürme yeteneklerini harekete geçirme enerjisine sahiplerdir. Martinez (1997)'e göre de duygusal zekâ, “bireyin becerilerini, yeteneklerini, çevresel istekler ve baskılara karşı başa çıkma” özelliklerini düzenlemesidir. Duygusal zekâ, duyguların algılanmasını, kullanılmasını ve yönetilmesini etkileyen öznel özellikler ve eğilimlerin bir araya geldiği zekâ türünü temsil etmektedir (Perez-Gonzalez & Sanchez-Ruiz, 2014).

Araştırmacılar, sosyal uyumun, görev uyumundan çok, başarılı performans ortamlarının daha önemli bir bileşeni olabileceğini göstermektedir (Pain & Harwood, 2008; Weinberg ve McDermott, 2002). Bununla beraber gelişmiş duygusal zekaya sahip kişiler, meslektaşları ile karşılaştırıldığında, özellikle örgüt iklimi ile ilgili olumlu algıları paylaşmaktadır (Giorgi, 2006). Aslında, bu kişiler fikirlerini, hedeflerini ve niyetlerini, çalışma arkadaşlarını dahil ederek ve motive ederek, etkin bir şekilde iletebilirler (Giorgi, 2013). Duygusal zekâ (Salovey ve Mayer, 1990) ve duygu düzenleme (Thompson, 1994) gibi sosyal ve kişilerarası becerilerin önemini savunan kapasite temelli yapıların örgütsel işlevselliği destekleyen bireysel becerilere ışık tutabileceği ve olimpiik başarıların temelinde duygusal zekâ ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Fletcher ve Wagstaff, 2009). Duyguların spor performansını nasıl etkilediğine dair araştırmalar uzun zamandır ilgi odağı haline gelmiştir (Hanin, 2007). Duygu tipik olarak durumsal düzeyde kavramsallaştırılmıştır. Bununla birlikte, duygunun spor performansı içerisindeki etkisini daha iyi anlayabilmek için duygu bir özellik olarak da düşünülmelidir (Lazarus, 2000). Duyguları düzgün bir şekilde kullanma ve duygulardan yararlanma eğilimi, spor içerisinde performans farklılığını açıklayan duygusal yetkinliği yansıtmaktadır. Örneğin, beyzbolda atletik performans için optimal durumlarda duygu düzenleme yetkinliği, psikolojik becerilerin kullanımını kolaylaştırarak performansı artırarak baş etme stratejilerini daha uyumlu hale getirdiğini bildirmiştir (Lane ve ark., 2010; Lane ve ark., 2009; Lane ve ark., 2009; Zizzi ve ark., 2003). Bununla birlikte, duyguların sportif performansındaki önemi her geçen gün artmakla birlikte (Jones, 2003) duyguları anlama ve düzenleme eğilimi, başarılı sportif performans sonuçlarının merkezinde yer almakta olduğu belirtilmektedir (Lane, Beedie, Jones, Uphill, & Devonport, 2012). Duygusal zekâ yapıları, antrenörlere ve sporculara takımın içerisinde oluşan duygusal ortamı tanımak konusunda yardımcı olabilmektedir. Duygusal zekâ profilleri, grup dinamiği ve uyum daha da arttırarak takım performansına ve memnuniyete etki edebilmektedir (Carron & Hausenblas, 1998; Carron ve ark., 1997).

Literatürde duygusal zekâ ve spor arasındaki ilişkiye ışık tutmak amacıyla birçok araştırmanın yapılmış olduğu görülmektedir. Ancak milli takımlar düzeyinde, Avrupa ve Dünya Şampiyonalarına katılan üst düzey sporcularla ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı, milli takım sporcularının (ferdi ve takım sporcuları) duygusal zekâ düzeylerini belirlemek ve duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet, spor kariyeri, spor yaşı gibi bazı değişkenlere bağlı olarak bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın grubunu, Türkiye de aktif olarak milli takımlarda görev alan hentbol (55 sporcu), okçuluk (31 sporcu), badminton (10 sporcu), güreş (32 sporcu), karate (33 sporcu), tekerlekli basketbol (11 sporcu) olmak üzere 70 ‘i kız, 102’si erkek toplam 172 üst düzey milli sporcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri, Salovey ve Mayer (2002)’ye ait duygusal zekâ modelinden (62 adet yargı maddesinden oluşan model) esinlenerek Schutte ve ark., (1998) tarafından 346 üniversite öğrencisi

üzerinde yapılan faktör analizi sonucunda madde sayısı 33 indirilmiş olan (faktör yükü 0.40'ı üstünde ki maddeler) ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeğin Türkçe uyarlaması Çakan ve Akbaba ve Altun (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. 33 maddeden oluşan bu ölçeğin Cronbach Alpha değeri .88 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Ortalama	Varyans	Standart sapma	Değişken sayısı	Cronbach alfa katsayısı
112,9709	442,5898	21,0378	33	0,9496

Duygusal Zekâ ölçeğine ilişkin ölçek istatistikleri

Soruların alt bölümlere dağılımı, özbilinç (5,8,9,18,25,33) altı soru, duyguları yönetme (2,17,19,20,21,22,28) yedi soru, duyguları Güdüleme (1,6,7,10,23,27,31) yedi soru, empati (4,11,15,26,29,32) altı soru ve Sosyal Beceriler (3,12,13,14,16,24,30) yedi soru şeklindedir. Anket çalışması sonucunda 18 adet anket yönergeye uygun olarak doldurulmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi, One-Way Anova ve Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Milli Sporcuların Tanımlayıcı Bilgilere Göre Dağılımı

Değişkenler	n	%'si
Cinsiyet		
Kız	70	40,7
Erkek	102	59,3
Spor Dalı		
Hentbol	55	32,0
Okçuluk	31	18,0
Badminton	10	5,8
Güreş	32	18,6
Karate	33	19,2
Tekerlekli Basketbol	11	6,4
Milli Olma Sayıları		
1-5 kez	36	20,9
6-10 kez	36	20,9
11-15 kez	29	16,9
16 ve Üzeri	71	41,3
Milli Sporcuların Antrenman Yaşı		
1-5 Yıl	22	12,8
6-10 Yıl	48	27,9
11-15 Yıl	64	37,2
16 yıl ve Üzeri	38	22,1
Katılımı Gerçekleştirilen Şampiyonalar		
Türkiye Şampiyonası	61	35,5
Balkan vb. Şampiyonaları	26	15,1
Avrupa Şampiyonası	39	22,7
Dünya Şampiyonası ve Olimpiyatlar	46	26,8
Toplam	172	100,0

Araştırma kapsamında yer alan milli sporcuların cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde %40,7 'sinin kadın, %59,3'nün erkek sporcular olduğu görülmektedir. Milli sporcuların spor branşlarına göre dağılımı incelendiğinde grubun %32'sini hentbolcuların, %19,2'sini karatecilerin, %18,6'sını güreşçilerin, %18'nin okçuluk sporuyla ilgilenen sporcuların, yaklaşık %6 civarında bir bölümünün ise tekerlekli basketbol ve badmintonculardan oluşturulmuş olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre takım sporunda milli olan sporcular araştırma grubunun %38,4 nü, bireysel sporlarda milli olan sporcular ise %61,6'sını oluşturmaktadır. Milli takımlarda yer alan sporcuların millilik sayıları incelendiğinde, grubun %41,8'nin 10'nun altında %58,2'sinin ise 10 defadan fazla milli takımlarda yer almış oldukları görülmektedir.

Sporcuların spor yapma yaşlarına göre dağılımı incelendiğinde %12,8'nin 1-5 yıl arası bir süredir sporla ilgilenmekte oldukları bulunmuştur. 6-10 yıldır spor yapanların oranı %27,9, 11-15 yıl arası spor yapmakta olanların oranı ise %37,2 olarak tespit edilmiştir. 16 yıl ve daha fazla bir süredir spor yapanların oranı ise %22,1 olarak saptanmıştır. Araştırma grubunu oluşturan sporcuların %35,5 Türkiye Şampiyonasında ilk üç dereceyi elde etme başarısını göstermişlerdir. Grubun %15,1'i Balkan Şampiyonasında derece elde ederken, % 22,7' sinin Avrupa Şampiyonalarına ait bir derecesi bulunmaktadır. Dünya Şampiyonasına ve Olimpiyatlara katılarak çeşitli dereceler elde eden sporcular ise grubun % 26,8'ni oluşturmaktadır.

Tablo 2. Milli Sporcuların ODZP Ortalamasına Göre Dağılımı

Duygusal Zekâ Ortalama Puan	Ortalama Altı	Ortalama Üstü	Toplam
Takım Sporları	28 42,4	38 57,6	66 100,0
Bireysel Sporlar	53 50,0	53 50,0	106 100,0
Toplam	81 47,1	91 52,9	172 100,0

Tablo 2'de takım sporlarında ve bireysel sporlarda milli olan sporcuların ODZP ortalamasına göre dağılımı görülmektedir. Buna göre takım sporlarında milli olan sporcuların %57,6 ODZP üzerinde yer alırken bireysel sporlarda bu %50,0'dir. ODZP 'nın altında kalan takım sporlarında milli olan sporcular grubun %42,4'nü oluştururken, bireysel sporlarda milli olanların oranı %50,0 olarak bulunmuştur. Araştırma grubunun tümünü dikkate aldığımızda ise grubun %52,9'nun ODZP üzerinde yer aldığı %47,1'nin ise ODZP ortalamasının altında bir puana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Takım ve Bireysel Milli Sporculara Ait Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Ortalama Değerleri

Spor Türü	n	%	Özbilinç		Duyguları Yönetme		Duyguları Güdüleme		Empati		Sosyal Beceriler		Duygusal Zekâ Ort.	
			$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.
Takım	66	38,4	3,59	,88	3,80	,90	3,81	,80	3,78	,84	3,78	,83	3,75	,67
Bireysel	106	61,6	3,57	,75	3,71	,83	3,63	,81	3,42	,84	3,51	,78	3,57	,66
Toplam	172	100,0	3,58	,80	3,75	,85	3,70	,81	3,56	,86	3,61	,81	3,64	,67

Tablo 3 'te takım sporlarında ve bireysel sporlarda milli olan sporcuların duyguları güdüleme ve duyguları yönetme alt boyutlarında en yüksek değeri elde etikleri, bireysel sporcuların empati kurmada ($\bar{X}$ =3,42 0, $\pm$ 84), takım sporcularının ise öz bilinç konusunda ($\bar{X}$ =3,59 $\pm$ 0,88) diğer alt boyutlara göre daha az puan almış oldukları bulunmuştur. Ortalama Duygusal Zekâ Puanı açısından bireysel ve takım milli sporcularını karşılaştırdığımızda, takım sporlarında milli olan sporcuların $\bar{X}$ =3,75 $\pm$ 0,67 bireysel sporlarda milli olan sporcuların ise $\bar{X}$ = 3,57 $\pm$ 0,66'lik bir ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 4. Bireysel ve Takım Sporlarında Milli Olan Sporcuların Duygusal Zekâ Alt Boyutlarına Ait Varyans Analizi Tablosu

	Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Özbilinç	G. Arası	3,47	1	3,47		
	Grup İçi	108,76	170	,640	,054	,816
	Toplam	108,79	171			
Duyguların Yönetimi	G. Arası	,328	1	,328		
	Grup İçi	124,03	170	,730	,450	,503
	Toplam	124,36	171			
Duyguları Güdüleme	G. Arası	1,25	1	1,25		
	Grup İçi	110,71	170	,651	1,92	,168
	Toplam	111,96	171			
Empati	G. Arası	5,08	1	5,08		
	Grup İçi	120,42	170	,708	7,17	,008*
	Toplam	125,49	171			
Sosyal Beceriler	G. Arası	2,95	1	2,95		
	Grup İçi	108,17	170	,636	4,64	,033*
	Toplam	111,12	171			
Duygusal Zekâ Ortalama	G. Arası	1,37	1	1,37		
	Grup İçi	74,97	170	,441	3,10	,080
	Toplam	76,34	171			

p<0.05

Tablo 4'te göre bireysel ve takım sporlarında milli olan sporcuların öz bilinç (F=0,054, P<0.05), duyguları yönetme (F=0,45, P<0.05), duyguları güdüleme (F=1,92, P<0.05) ve ortalama duygusal zekâ puanları açısından (F=3,10, P<0.05) takım ve ferdi sporcular arasında anlamlı bir fark bulunmazken, empati (F=7,17, P>0.05) ve sosyal beceriler (F=4,64, P>0.05) alt boyutları açısından takım ve ferdi sporcular arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Milli Sporcuların Milli Olma Sayısı ve Duygusal Zekâ Alt Boyutlarına Göre Dağılımı

Millilik Sayısı	n	%	Özbilinç		Duyguları Yönetme		Duyguları Güdüleme		Empati		Sosyal Beceriler		Duygusal Zekâ Ort.	
			$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.
1-5	36	20,6	3,54	,75	3,84	,87	3,67	,81	3,64	,84	3,68	,74	3,67	,66
6-10	36	20,9	3,72	,74	3,72	,91	3,65	,92	3,59	,95	3,61	1,0	3,66	,76
11-15	29	16,9	3,33	,86	3,45	,89	3,50	,89	3,43	,87	3,49	,77	3,44	,69
16 ve +	71	41,3	3,62	,82	3,83	,79	3,82	,70	3,56	,82	3,62	,73	3,69	,61
Toplam	172	100,0	3,58	,80	3,75	,85	3,70	,81	3,56	,86	3,61	,81	3,64	,67

Milli sporcuların milli olma sayılarına ve duygusal zekâ alt boyutlarına göre dağılımı incelendiğinde 1-5 kez milli olanlar ile 16 yıl ve daha fazla milli olan sporcuların duygularını yönetme ve sosyal beceriler konusunda diğer gruplara nazaran yüksek ve birbirine yakın bir ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. 6-10 kez milli olan sporcuların öz bilinç konusunda ön plana çıktığı, 11-15 kez milli olan sporcuların ise genel olarak tüm gruplar içerisinde en düşük ortalamaya sahip oldukları ($\bar{X} = 3,440 \pm 0,69$), 16 yıl ve üstü spor yapanların daha üst düzeyde bir ortalamaya ($\bar{X} = 3,690 \pm 0,61$) sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 6. Milli Sporcuların Milli Olma Sayısı ve Duygusal Zekâ Alt Boyutlarına Göre Varyans Analizi Tablosu

	Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Özbilinç	G. Arası	2,710	3	,903	1,431	,236
	Grup İçi	106,080	168	,631		
	Toplam	108,790	171			
Duyguların Yönetimi	G. Arası	3,322	3	1,107	1,537	,207
	Grup İçi	121,035	168	,720		
	Toplam	124,357	171			
Duyguları Güdüleme	G. Arası	2,297	3	,766	1,173	,322
	Grup İçi	109,665	168	,653		
	Toplam	111,962	171			
Empati	G. Arası	,789	3	,263	,354	,786
	Grup İçi	124,702	168	,742		
	Toplam	125,490	171			
Sosyal Beceriler	G. Arası	,597	3	,199	,303	,823
	Grup İçi	110,523	168	,658		
	Toplam	111,120	171			
Duygusal Zekâ Ortalama	G. Arası	1,388	3	,463	1,037	,378
	Grup İçi	74,947	168	,446		
	Toplam	76,335	171			

Tablo 6'da milli olma sayıları ile duygusal zekanın beş alt boyutu arasında ilişki araştırılmış ve öz bilinç ($F=1,43$, $P<0.05$), duyguları yönetme ($F=1,537$, $P<0.05$), duyguları güdüleme ($F=1,173$, $P<0.05$), empati ($F=0,354$, $P<0.05$), sosyal beceriler ($F=0,303$, $P<0.05$) ve ODZP ($F=1,037$, $P<0.05$) açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Milli Sporcuların Duygusal Zekâ Puanlarının Alt Boyutlara ve Antrenman Yaşına Göre Dağılımı

Ant. Yaşı	n	%	Özbilinç		Duyguları Yönetme		Duyguları Güdüleme		Empati		Sosyal Beceriler		Duygusal Zekâ Ort.	
			$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.
1-5	22	22,8	3,61	,80	3,68	,94	3,53	,86	3,52	,93	3,60	,98	3,59	,80
6-10	48	27,9	3,68	,82	3,83	,86	3,85	,80	3,73	,85	3,69	,86	3,76	,65
11-15	64	37,2	3,49	,81 5	3,65	,90	3,61	,80	3,52	,88	3,53	,77	3,56	,66
16 ve +	38	22,1	3,56	,74	3,82	,72	3,76	,81	3,44	,80	3,67	,70	3,65	,62
Toplam	172	100,0	3,58	,80	3,75	,85	3,70	,81	3,56	,86	3,61	,81	3,64	,67

Tablo 7'de milli sporcuların duygusal zekâ puanlarının alt boyutlara ve antrenman yapma sürelerine göre dağılımı incelendiğinde 6-10 yıllık antrenman yapma süresine sahip olan grubun en yüksek ortalama duygusal zekâ puanını ($\bar{X}=3,76 \pm 0,65$) elde etmiş olduğu, bu grubu sırasıyla 16 yıl ve üstü, 1-5 yıllık grubun ve 11-15 yıllık grubun takip ettiği belirlenmiştir.

Tablo 8. Milli Sporcuların Duygusal Zekâ Puanlarının Alt Boyutlara ve Antrenman Yaşına Göre Dağılımlarına Ait Varyans Analizi Tablosu

	Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Özbilinç	G. Arası	,962	3	,321		
	Grup İçi	107,828	168	,642	,499	,683
	Toplam	108,790	171			
Duyguların Yönetimi	G. Arası	1,181	3	,394		
	Grup İçi	123,176	168	,733	,537	,658
	Toplam	124,357	171			
Duyguları Güdüleme	G. Arası	2,330	3	,777		
	Grup İçi	109,631	168	,653	1,190	,315
	Toplam	111,962	171			
Empati	G. Arası	2,076	3	,692		
	Grup İçi	123,414	168	,735	,942	,422
	Toplam	125,490	171			
Sosyal Beceriler	G. Arası	,823	3	,274		
	Grup İçi	110,297	168	,657	,418	,740
	Toplam	111,120	171			
Duygusal Zekâ Ortalama	G. Arası	1,082	3	,361		
	Grup İçi	75,253	168	,448	,805	,493
	Toplam	76,335	171			

Tablo 8’de göre antrenman yapma süresi ile duygusal zekanın beş alt boyutu arasında ilişki araştırılmış ve öz bilinç ($F=0,499$, $P<0.05$), duyguları yönetme ($F=0,537$, $P<0.05$), duyguları güdüleme ($F=1,190$, $P<0.05$), empati ($F=0,942$, $P<0.05$), sosyal beceriler ($F=0,416$, $P<0.05$) ve ODZP ($F=0,805$, $P<0.05$) açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Milli Sporcuların Duygusal Zekâ Puanlarının Alt Boyutları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%	Özbilinç		Duyguları Yönetme		Duyguları Güdüleme		Empati		Sosyal Beceriler		Duygusal Zekâ Ort.	
			$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.
Kadın	70	40,7	3,68	,78	3,79	,92	3,73	,86	3,66	,87	3,72	,84	3,71	,73
Erkek	102	59,3	3,51	,81	3,72	,81	3,68	,78	3,49	,85	3,53	,78	3,59	,62
Toplam	172	100,0	3,58	,80	3,75	,85	3,70	,81	3,56	,86	3,61	,81	3,63	,67

Tablo 9’da göre sporcuların %40,7’si kadın, %59,3’ü erkek sporcudur. Duygusal zekanın tüm alt boyutlarında da kadın sporcuların erkeklere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları ve ODZP ortalaması açısından kadın sporcuların $\bar{X} = 3,71 \pm 0,73$, erkek sporcuların ise $\bar{X} = 3,59 \pm 0,62$ ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10. Bireysel ve Takım Sporlarında Milli Olan Sporcuların Duygusal Zekâ Alt Boyutlarına ve Cinsiyet Faktörüne Ait Varyans Analizi Tablosu

	Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Özbilinç	G. Arası	1,002	1	1,002		
	Grup İçi	107,788	170	,634	1,581	,210
	Toplam	108,790	171			
Duyguların Yönetimi	G. Arası	,194	1	,194		
	Grup İçi	124,163	170	,730	,266	,607
	Toplam	124,357	171			
Duyguları Güdüleme	G. Arası	,115	1	,115		
	Grup İçi	111,846	170	,658	,176	,676
	Toplam	111,962	171			
Empati	G. Arası	1,224	1	1,224		
	Grup İçi	124,266	170	,731	1,674	,197
	Toplam	125,490	171			
Sosyal Beceriler	G. Arası	1,316	1	1,316		
	Grup İçi	109,803	170	,646	2,038	,155
	Toplam	111,120	171			
Duygusal Zekâ Ortalama	G. Arası	,651	1	,651		
	Grup İçi	75,684	170	,445	1,463	,228
	Toplam	76,335	171			

Bireysel ve takım sporlarında milli takımlarda yer alan sporcuların cinsiyet faktörü dikkate alınarak duygusal zekanın alt boyutlarına göre karşılaştırması yapıldığında beş alt boyutta da anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. Milli Sporcuların Duygusal Zekâ Puanlarının Alt Boyutları ve Sportif Kariyerlerine Göre Dağılımı

Sportif Kariyeri	n	%	Özbilinç		Duyguları Yönetme		Duyguları Güdüleme		Empati		Sosyal Beceriler		Duygusal Zekâ Ort.	
			$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.	$\bar{X}$	S.S.
Tür. Şamp.	61	35,5	3,58	,79	3,72	,87	3,67	,82	3,63	,78	3,66	,83	3,65	,64
Balkan Şamp.	26	15,1	3,89	,75	4,00	,76	3,97	,62	3,76	,83	3,90	,56	3,90	,57
Avrupa Şamp.	39	22,7	3,48	,75	3,46	,86	3,45	,88	3,26	,87	3,17	,87	3,36	,70
Dünya Şamp.	46	26,7	3,49	,86	3,87	,82	3,80	,79	3,61	,92	3,76	,71	3,71	,66
Toplam	172	100,0	3,58	,80	3,75	,85	3,70	,81	3,56	,86	3,61	,80	3,64	,67

Tablo 11’de ‘Milli sporcular sportif kariyerlerine göre dört ana bölümde incelenmiştir. Buna göre Türkiye Şampiyonu olan milli sporcuların $\bar{X} = 3,65 \pm 0,64$ bir ortalamaya sahip oldukları, Balkan şampiyonalarına katılmış bulunan sporcuların ise $\bar{X} = 3,90 \pm 0,57$ ’lik bir ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Daha üst düzey sportif kariyere sahip olan ve Avrupa Şampiyonalarına katılmış milli sporcuların $\bar{X} = 3,36 \pm 0,70$ Dünya ve Olimpiyat şampiyonalarına katılan sporcuların ise $\bar{X} = 3,64 \pm 0,67$ bir ortalamaya sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 12. Bireysel ve Takım Sporlarında Milli Olan Sporcuların Duygusal Zekâ Alt Boyutlarına ve Sportif Kariyerlerine Ait Varyans Analizi Tablosu

	Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Özbilinç	G. Arası	3,199	3	1,066		
	Grup İçi	105,591	168	,629	1,697	,170
	Toplam	108,790	171			
Duyguların Yönetimi	G. Arası	5,702	3	1,901		
	Grup İçi	118,655	168	,706	2,691	,048*
	Toplam	124,357	171			
Duyguları Güdüleme	G. Arası	4,718	3	1,573		
	Grup İçi	107,244	168	,638	2,463	,064
	Toplam	111,962	171			
Empati	G. Arası	5,040	3	1,680		
	Grup İçi	120,451	168	,717	2,343	,075
	Toplam	125,490	171			
Sosyal Beceriler	G. Arası	11,035	3	3,678		
	Grup İçi	100,085	168	,596	6,174	,001*
	Toplam	111,120	171			
Duygusal Zekâ Ortalama	G. Arası	5,005	3	1,668		
	Grup İçi	71,330	168	,425	3,930	,010*
	Toplam	76,335	171			

Milli Sporcuların duygusal zekâ puanlarının alt boyutları ve sportif kariyerlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmış öz bilinç ($F=1,697$, $P>0.05$), duyguları güdüleme ($F=2,463$, $P>0.05$) ve empati ($F=2,343$, $P>0.05$), açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Duyguları yönetme ($F=2,691$, $P>0.05$), sosyal beceriler ($F=6,174$, $P<0.05$) ve ODZP açısından ($F=3,930$, $P<0.05$), ise gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Duygusal zekâ bireysel duygusal farklılıkların kapsamlı bir şekilde incelenmesini sağlayan bir yapıdır (Sevdalis, Petrides ve Harvey, 2007). Özellikle, bu yaklaşım hem fiziksel hem de psikolojik yönden bireysel adaptasyonu açıklamak için duyguların akıllıca kullanılmasının zorunlu olduğunu savunmaktadır (Extremiera ve Fernández-Berrocal, 2006). Stough ve ark., (2009) tarafından 18 kız ve 31 erkek elit basketbolcular üzerinde yapılan çalışmada duyguları kontrol ve duyguların yönetimi yüksek seviyelerde olan oyuncuların sezon boyunca atış puanlarının daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Hemmatinezhad ve ark., (2012) 115 elit erkek hentbolcu üzerinde yapmış oldukları araştırmada duygusal zekâ ile performans arasında kuvvetli bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Araştırma kapsamındaki milli sporcuların %40,7 'si kadın, %59,3'ü erkek sporcudur. Araştırma sonucunda, duygusal zekanın tüm alt boyutlarında ve ODZP ortalaması açısından kadın sporcuların ($\bar{X}=3,71 \pm 0,73$) erkek sporculara ($\bar{X}=3,59 \pm 0,62$) göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olmalarına rağmen cinsiyet değişkenine bağlı olarak duygusal zekâ puanları ve ODZP puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna elde edilmiştir. Literatür incelendiğinde, Ayan ve ark., (2016), Soylu ve ark., (2016), Schutte ve ark., (1998) yapmış olduğu çalışmalarda benzer sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Literatürde, hem kadınların (Austin ve ark., 2007; Van Rooy ve ark., 2014) hem de erkeklerin (Dunn ve ark., 2007; Mikolajczak ve ark., 2007; Costarelli, Stamou, 2009) duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalarda mevcut olduğu da belirlenmiştir. Duygusal zekâ alanında önemli bir yere sahip olan Goleman (2016) cinsiyete benzer geniş çaplı gruplar incelendiğinde, gruplar arasındaki benzerliklerin farklılıklardan daha fazla olacağını öne sürmüştür.

Milli sporcuların %32 'si hentbol, %19,2 'si karate, %18,6'sı güreş, %18 'nin okçuluk, %6,4'ü tekerlekli basketbol ve %5,8'i badminton sporuyla ilgilenmektedir. Araştırma grubunun %38,4 nü, bireysel sporlarda milli %61,6'sı ise takım sporlarında milli sporcudur. Araştırma grubunun tümünü dikkate aldığımızda, grubun %52,9 ODZP üzerinde bir puana sahip olduğu %47,1'nin ise ODZP ortalamasının altında bir puan elde etmiş olduğu görülmektedir. Ortalama Duygusal Zekâ Puanı açısından bireysel ve takım milli sporcularını karşılaştırdığımızda, takım sporlarında milli olan sporcuların $\bar{X} = 3,75 \pm 0,67$ bireysel sporlarda milli olan sporcuların ise $\bar{X} = 3,57 \pm 0,66$ 'lık bir ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Takım sporcuları lehine duygusal zekâ ortalama puanının yüksek olması topluluk ve onu oluşturan gruplar içerisinde çok daha uzun süre kalmak ve buna bağlı olarak beraberce zaman geçirmek empati kurma ve sosyal beceriler konusunda yoğun bir ilişki ağının içerisinde olmakla açıklanabilir. Yapılan çalışmalarda, takım duygusal zekâ düzeyinin performansla anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu gösterilmiştir (Stubbs ve Messer, 2002; Druskat ve ark. 2003). Jordan ve Troth (2004) ve Offerman ve ark. (2004) daha yüksek düzeyde duygusal zekaya sahip takımların daha düşük duygusal zekaya sahip takımlardan daha iyi performans gösterdiğini bulmuşlardır.

Bu araştırmada, sporcuların antrenman yaşına bağlı olarak duygusal zekanın alt boyutları arasında ilişki incelendiğinde, alt boyutların hiç birisinde ve ODZP ($F=1,037$, $P<0.05$) açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Soylu (2016) yılında elit düzeydeki genç sporcular üzerinde yapmış olduğu çalışmada antrenman yaşı ile duygusal zekâ arasında bir ilişkinin olmadığını ifade etmiştir. Bu anlamda her iki araştırmanın sonuçları benzer yönde paralellik göstermektedir.

Milli sporcuların milli olma sayısına bağlı olarak duygusal zekâ alt boyutları incelendiğinde ise, öz bilinç ($F=0,054$, $P<0.05$), duyguları yönetme ($F=0,45$, $P<0.05$), duyguları güdüleme ($F=1,92$, $P<0.05$) ve ortalama duygusal zekâ puanları açısından ($F=3,10$, $P<0.05$) gruplar arasında bir fark yoktur. Ancak empati ($F=7,17$, $P>0.05$) ve sosyal beceriler ($F=4,64$, $P>0.05$) alt boyutları açısından takım ve ferdi sporcular arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu fark takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların bir gruba olan aitlik duygusunu yoğun bir şekilde hissetmelerinin yanı sıra o grup içinde daha sosyal bir yapıya sahip olmaları ve grup içerisinde yer alan sporcuların davranışlarını çözümlemede, karşısındaki kişinin yerine kendisini koyarak (empati kurma) onu anlamaya çalışma becerisinin daha gelişmiş olması düşüncesiyle açıklanabilir.

Milli sporcuların sportif kariyerlerine göre duygusal zekâ alt boyutlarından öz bilinç, duyguları güdüleme ve empati kurma açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Duyguları yönetme ($F=2,691$, $P<0.05$), sosyal beceriler ($F=6,174$, $P<0.05$) ve ODZP açısından ($F=3,930$, $P<0.05$) ise gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dünya Şampiyonası'na katılan sporcuların ($\bar{X} = 3,71 \pm 0,66$) genel ortalamanın üstünde bir ortalamaya sahipken, Avrupa Şampiyonasına katılan sporcuların ($\bar{X} = 3,36 \pm 0,70$) daha düşük bir ortalama, Balkan şampiyonalarına katılan sporcuların ($\bar{X} = 3,90 \pm 0,57$) en yüksek ortalamayı elde etmesi ilginç bir sonuç olarak bulunmuştur. Bunun sebepleri arasında kuvvetle muhtemel olarak branş farklılığı da önemli bir yer tutmaktadır. Üst düzey başarıyı planlayan spor yöneticileri ve antrenörlerin yetiştirmekte oldukları sporcuların performanslarını geliştirmeye yönelik yapacakları antrenmanlarında bu konuya özel önem vermeli ve ihmal etmemeleri gereklidir.

KAYNAKÇA

- Ayan, S., Soylu, Y., Bozdağ, Ö., & Alincak, F. (2017). Investigation of Emotional Intelligence Level of University Students. *European Journal of Physical Education and Sport Science*.
- Bar-On, R. (1997). *The emotional intelligence quotient inventory (EQ-i)*: Technical manual. Toronto, ON: Multi-Health Systems Inc.

- Block, J. (1995). A contrarian view of the five-factor approach to personality description. *Psychological Bulletin*, 117, 187-215.
- Boyatzis, R. E., Goleman, D., & Rhee, K. (2000). Clustering competence in emotional intelligence: Insights from the Emotional Competence Inventory (ECI). *Handbook of emotional intelligence*, 99(6), 343-362.
- Cakan, M., & Akbaba Altun, S. (2005). Adaptation of an Emotional Intelligence Scale for Turkish Educators. *International Education Journal*, 6(3), 367-372.
- Carron, A. V., & Hausenblas, H. A. (1998). *Group Dynamics in Sport* (2nd ed.). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Carron, A. V., Spink, K. S., & Prapavessis, H. (1997). Team building and cohesiveness in the sport and exercise setting: Use of indirect interventions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 9, 61-72.
- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (2000). *Liderlikte duygusal zekâ*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- De Haro, J. M., Castejon, J. L., & Gilar, R. (2018). Personality and salary at early career: the mediating effect of emotional intelligence. *The International Journal of Human Resource Management*, 1-19.
- Druskat, V.U., Wolff, S.B., Koman, E.C.S. and Messer, T.E. (2003), “*Emotionally competent group norms and group effectiveness*”, paper presented at the Annual Academy of Management Conference, Seattle, WA, August.
- Extremera, N., & Fernández-Berrocal, P. (2006). Emotional intelligence as predictor of mental, social, and physical health in university students. *The Spanish Journal of Psychology*, 9(1), 45-51.
- Fletcher, D., & Wagstaff, C. R. (2009). Organizational psychology in elite sport: Its emergence, application and future. *Psychology of sport and exercise*, 10(4), 427-434.
- Giorgi, G. (2006), “*Intelligenza emotiva e clima per l'eccellenza nelle organizzazioni*”, *Risorsa Uomo*, Vol. 12 No. 1, pp. 37-49.
- Giorgi, G. (2013). Organizational emotional intelligence: development of a model. *International Journal of Organizational Analysis*, 21(1), 4-18.
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. NY: Bantam Books.
- Goleman, D. (2016). *İş Başında duygusal zekâ* (H. Balkara, Çev.). İstanbul: Varlık.
- Goleman, D., & Emmerling, R. (2003). *Emotional Intelligence issues and common misunderstandings*, The Consortium for Research on Emotional Intelligence in Organizations Issues in EI, pp 1-32.
- Hanin, Y. (2007). Emotions in sport: Current issues and perspectives. In G. Tenenbaum & R. Eklund (Eds.), *Handbook of Sport Psychology* (3rd ed., pp. 31-58). New York, NY: Wiley.
- Hemmatinezhad, M. A., Ramazaninezhad, R., Ghezelsefloo, H., & Hemmatinezhad, M. (2012). Relationship between emotional intelligence and athlete's mood with team-efficiency and performance in elite-handball players. *International Journal of Sport Studies*, 2(3), 155-162.
- Jones, M. V. (2003). Controlling emotions in sport. *The Sport Psychologist*, 17(4), 471-486.
- Jordan, P.J. and Troth, A.C. (2004), “Managing emotions during team problem solving: emotional intelligence and conflict resolution”, *Human Performance*, Vol. 17 No. 2, pp. 195-218.
- Lane, A. M., Beedie, C. J., Jones, M. V., Uphill, M., & Devonport, T. J. (2012). The BASES expert statement on emotion regulation in sport. *Journal of Sports Sciences*, 30(11), 1189-1195.

- Lane, A. M., Thelwell, R. C., & Devonport, T. J. (2009). Emotional intelligence and mood states associated with optimal performance. *Electronic Journal of Applied Psychology*, 5(1), 67–73.
- Lane, A. M., Thelwell, R. C., Lowther, J., & Devonport, T. J. (2009). Emotional intelligence and psychological skills use among athletes. *Social Behaviour and Personality*, 37, 195–202.
- Lane, A.M., Devonport, T. J., Soos, I., Karsai, I., Leibinger, E., & Hamar, P. (2010). Emotional intelligence and emotions associated with optimal and dysfunctional athletic performance. *Journal of Sports Science and Medicine*, 9(3), 388–392.
- Lazarus, R. S. (2000). How emotions influence performance in competitive sports. *The Sport Psychologist*, 14, 229–252.
- Martinez, M. N. (1997). The Smarts That Count: Even rocket scientists need to develop their Emotional Intelligence if they want to soar to new performance heights. *HR magazine*, 42, 72-79.
- Mayer, J. D. & Salovey, P. (1990). The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 17.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000). *Models of Emotional Intelligence. Handbook of Intelligence*. New York: Cambridge University Press.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2002). Mayer-Salovey-Caruso emotional intelligence test (MSCEIT) users manual.
- Offermann, L.R., Bailey, J.R., Vasilopoulos, N.L., Seal, C. and Sass, M. (2004), “The relative contribution of emotional competence and cognitive ability to individual and team performance”, *Human Performance*, Vol. 17 No. 2, pp. 219-43.
- Pain, M. A., & Harwood, C. G. (2008). The performance environment of the England youth soccer teams: a quantitative investigation. *Journal of Sports Sciences*, 26, 1157–1169.
- Pérez-González, J. C., & Sanchez-Ruiz, M. J. (2014). Trait emotional intelligence anchored within the Big Five, Big Two and Big One frameworks. *Personality and Individual Differences*, 65, 53-58.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167-177.
- Sevdalis, N., Petrides, K. V., & Harvey, N. (2007). Trait emotional intelligence and decision- related emotions. *Personality and Individual Differences*, 42(7), 1347–1358.
- Soylu, Y. (2016). 16-21 Yaş Arası Elit Düzeydeki Takımların Genç Sporcularının Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye.
- Soylu, Y., Salman, M., Yılmaz, O., & Güzelgöz, G. (2016). The investigation of emotional intelligence of men and women futsal athletes. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 4(2), 206-217.
- Stubbs-Koman, E.C., Wolff, S. and Howard, A. (2007), “The cascading impact of culture: group emotional competence (GEC) as a cultural resource”, in Emmerlin, R. (Ed.), *Emotional Intelligence: Theoretical and Cultural Perspectives*, Nova Science Publishing, Hauppauge, NY.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: a theme in search of definition. In N. A. Fox (Ed.), *The development of emotion regulation and dysregulation: Biological and behavioral aspects*. Monographs of the Society for Research in Child Development, Vol. 59 (pp. 25–52).

-
- Van Rooy, D. L., Dilchert, S., Viswesvaran, C., & Ones, D. S. (2014). Multiplying intelligences: Are general emotional, and practical intelligences equal?. In *A Critique of Emotional Intelligence What are the Problems and How Can They Be Fixed*. Taylor and Francis.
- Weinberg, R., & McDermott, M. (2002). A comparative analysis of sport and business organizations: factors perceived critical for organizational success. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14, 282–298.
- Zizzi, S. J., Deaner, H. R., & Hirschhorn, D. K. (2003). The relationship between emotional intelligence and performance among college baseball players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15, 262–269.